

De invloed van sociodemografische kenmerken op drop-out van jongeren uit georganiseerde sportactiviteiten

*Lieve Bradt*¹, Tineke Van de Walle², Annelore Van der Eecken¹,
Beatrijs Moerkerke³ & Tom Loeys³*

Samenvatting

Deelname aan georganiseerde sportactiviteiten wordt verondersteld de ontwikkeling van jongeren te bevorderen. We stellen dan ook een toenemende aandacht vast voor het bevorderen van sportparticipatie van - met name maatschappelijk kwetsbare - jongeren aan georganiseerde sportactiviteiten. Hoewel onderzoekers reeds veel aandacht hebben besteed aan sociodemografische kenmerken van non-participanten en de redenen van jongeren om hun participatie stop te zetten, focusten nog maar weinig studies op de relatie tussen sociodemografische factoren en drop-out bij jongeren. In dit artikel stellen we de bevindingen voor van een multi-level logistische regressieanalyse op data afkomstig uit een surveyonderzoek uitgevoerd door het Jeugdonderzoekplatform, het Vlaams Steunpunt voor Beleidsrelevant Onderzoek Jeugd, in secundaire scholen uit Antwerpen en Gent. De steekproef omvat 3.867 jongeren uit de eerste, tweede en derde graad van het secundair onderwijs en met een diverse sociodemografische achtergrond. Alle respondenten rapporteerden over hun vroegere en huidige participatie aan georganiseerde sport. Onze bevindingen tonen aan dat - met uitzondering van de subjectieve beleving van materiële welvaart - alle variabelen in onze studie een significante invloed hebben op sport-drop-out van jongeren. Deze resultaten geven aan dat een sportstimuleringsbeleid niet alleen aandacht moet hebben voor drempels in de toegankelijkheid, maar ook voor eventuele uitsluitingsmechanismen binnen het sportaanbod.

Kernwoorden

Sport-drop-out, etnische minderheden, surveyonderzoek, multilevel logistische regressie

* Lieve.Bradt@UGent.be

1 Universiteit Gent, Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek/Jeugdonderzoekplatform, Henri Dunantlaan 2, 9000 Gent

2 Stafmedewerker Stedenbeleid Brugge

3 Universiteit Gent, Vakgroep Data-analyse, Henri Dunantlaan 1, 9000 Gent

Inleiding

Gedurende de laatste decennia stellen we een toenemende aandacht vast voor de deelname van jongeren aan georganiseerde sportactiviteiten zowel binnen het sportbeleid - cf. 'Sport voor Allen' (Scheerder & Vermeersch, 2007) - als binnen het bredere jeugdbeleid (Vandermeerschen, Vos & Scheerder, 2013). Een eerste vanzelfsprekende verantwoording hiervoor wordt gelegd in de (huidige en toekomstige) verbetering van de algemene fysieke gezondheid van jongeren (Allender, Cowburn & Foster, 2006; Jansen & LeBlanc, 2010). De voordelen van sport worden echter niet alleen gelegd in een betere fysieke gezondheid van jongeren. Onderzoek wijst immers uit dat jongeren met een (blijvende) actieve levenswijze ook een betere mentale gezondheid en een hogere levenstevredenheid rapporteren dan hun leeftijdsgenoten (Kim *et al.*, 2012; Rangul, Bauman, Holmen & Midthjell, 2012). Daarnaast wordt gesteld dat sportclubs jongeren structuur kunnen aanbieden, duidelijke regels, mogelijkheden tot samenwerking met leeftijdsgenoten, uitdagende activiteiten en een aanmoedigende begeleiding. Deze zaken worden belangrijk geacht met het oog op het versterken van de sociale competenties en de persoonlijkheid van jongeren (Bohnert, Fredricks & Randall, 2010; Busseri & Rose-Krasnor, 2009; Dworkin, Larson & Hansen, 2003) en het verruimen van hun schoolse en (toekomstige) professionele mogelijkheden (Eccles, Barber, Stone & Hunt, 2003; Fredricks & Eccles, 2006; Haudenhuyse, Theeboom & Coalter, 2012; Walseth, 2007).

Naast deze voordelen op individueel vlak die sport biedt, wordt sport in toenemende mate ook beschouwd als een mogelijke hefboom voor sociale cohesie (Coalter, 2013; Collins, 2014; Haudenhuyse, Theeboom & Nols, 2013) of sociale inclusie (Kelly, 2010). De achterliggende idee is dat sport bruggen kan slaan tussen verschillende maatschappelijke groepen en kan bijdragen tot sociale binding en de verbreding van sociaal kapitaal (Elling, 2004). Vanuit dit perspectief vormen maatschappelijk kwetsbare jongeren en jongeren met een migratieachtergrond vaak een belangrijke doelgroep. Men neemt aan dat in het bijzonder voor deze jongeren deelname aan georganiseerde sportactiviteiten belangrijke voordelen kan bieden, zowel voor henzelf als voor de samenleving (Vandermeerschen, Vos & Scheerder, 2013).

Tegelijk wijst onderzoek uit dat sportparticipatie niet gelijk verdeeld is over socio-economische groepen (Dollman & Lewis, 2010), waarbij juist maatschappelijk kwetsbare jongeren veelal ondervertegenwoordigd zijn in georganiseerde sport (Bailey, 2005; Commission of the European Communities, 2007). Ook in Vlaanderen stelt men vast dat "deelname aan sport door jongeren sociaal gelaagd is" (Scheerder & Seghers, 2011, p. 23). Verschillende auteurs stellen zich dan ook vragen bij de positieve meerwaarde die beleidsmakers als het ware automatisch aan sportparticipatie koppelen (Vandermeerschen, Vos & Scheerder, 2013). Zo wijzen Elling (2004) en Elling en Knoppers (2005) erop dat sport evengoed sociale afstand in stand kan houden en dat in/uitsluitingsmechanismen een invloed kunnen blijven hebben binnen sport. Deelnemers van sportverenigingen "kunnen zich op basis van diverse sociale kenmerken niet geheel

thuis voelen in een team en regelmatig treedt voorwaardelijke insluiting op” (Elling, 2004, p. 356).

Dergelijke bevindingen geven aan dat het wat jongeren en sport betreft niet volstaat om aandacht te hebben voor de vraag welke jongeren (niet) participeren in georganiseerde sportactiviteiten, maar ook voor de vraag welke jongeren zich niet langer aangesproken voelen door georganiseerde sport. Ook Vella, Cliff en Okely (2014) geven aan dat het noodzakelijk is om meer inzicht te krijgen in de determinanten van zowel participatie als drop-out. Volgens Crane en Temple (2015) blijft in deze zoektocht naar determinanten van sport-drop-out de sociaaleconomische achtergrond van jongeren tot op vandaag onderbelicht. Op basis van een systematische literatuurstudie van 43 studies naar sport-drop-out bij kinderen en jongeren vonden beide auteurs dat de meeste studies aandacht besteden aan intrapersoonlijke (bv. plezier, percepties van competentie) en interpersoonlijke (bv. het ervaren van druk en andere dingen te doen hebben) factoren en in mindere mate aan structurele beperkingen (bv. tijdsgebrek of blessures). Hun analyse bracht Crane en Temple tot de conclusie dat binnen het empirisch onderzoek naar sport-drop-out de focus voornamelijk ligt op het individu, terwijl “virtually no attention has been given to broader societal contexts such as socio-economic status [...]” (Crane & Temple, 2015, p. 12). In deze bijdrage willen we daarom nagaan in welke mate de sociodemografische achtergrond van jongeren een verklaring biedt voor de uitval uit georganiseerde sportactiviteiten. We maken hiervoor gebruik van data verkregen via een sociaal diverse steekproef van leerlingen uit secundaire scholen in Antwerpen en Gent.

In wat volgt gaan we eerst beknopt in op bestaand onderzoek naar sport en drop-out. Vervolgens lichten we de methodologie toe van onze studie en rapporteren we de voornaamste bevindingen. We ronden dit artikel af met een discussie waarin we stilstaan bij de implicaties van onze bevindingen.

Sport en drop-out

Hoewel de relevantie van sociale achtergrond bestudeerd werd in relatie tot sportparticipatie (Eime, Harvey, Craike, Symons & Payne, 2013; Kirk, Carlson, O’connor, Burke, Davis & Glover, 1997; Seabra, Mendonça, Thomis, Peters & Maia, 2008; Stalsberg & Pedersen, 2010; Toftegaard-Stockel, Nielsen, Ibsen & Andersen, 2011), kregen socio-economische factoren opmerkelijk minder aandacht in studies met betrekking tot sport en drop-out. De meeste studies naar sport en drop-out bekijken de zelfgerapporteerde ‘redenen’ voor uitval en de sportgerelateerde ‘determinanten’ die uitval dan wel blijvende participatie in (competitieve) sportclubs verklaren. Naast ‘andere dingen te doen hebben’ of ‘gebrek aan tijd’ rapporteren jongeren enerzijds ervaringen van mislukking en inadequate competenties en anderzijds negatieve ervaringen met de coach of de groep als belangrijke redenen om een sportclub te verlaten

(Molinero, del Valle, Álvarez & Rosa, 2009; Rottensteiner, Laakso, Pihlaja & Konttinen, 2013). Boiché en Sarrazin (2009) onderscheiden ‘waargenomen waarde van de activiteit’, ‘tevredenheid’ en ‘investering van de ouders’ als proximale voorspellers van sport-drop-out, die op hun beurt (in mindere of meerdere mate) afhankelijk zijn van de waargenomen competentie, de visie van teamgenoten, de inspanningen gedaan door de coach en de (één-op-één) coachingstijl.

De twee sociodemografische kenmerken die het meest gebruikt werden in studies met betrekking tot sport-drop-out zijn leeftijd en gender. Studies geven aan dat leeftijd omgekeerd gerelateerd is aan het blijvend uitoefenen van fysieke activiteiten in het algemeen en georganiseerde sport in het bijzonder: hoe ouder ze zijn, des te waarschijnlijker het is dat jongeren afhaken (Jose, Blizzard, Dwyer, McKercher & Venn, 2011; Telama & Yang, 2000). Ook in Vlaanderen blijkt met name de adolescentieperiode tussen 15 en 18 jaar een kritische periode te zijn (Scheerder & Seghers, 2011). Wat gender betreft, vertonen vrouwen een hogere drop-out dan mannen en dit - opnieuw - vooral gedurende de adolescentie (Guillet, Sarrazin, Fontayne & Brustad, 2006; Scheerder & Seghers, 2011). Jakobsson en collega's (2012) onderzochten in hun studie de samenhang tussen drop-out en respectievelijk het opleidingsniveau van de ouders en de economische situatie van het gezin. Hij vond voor geen van beide echter significante resultaten terug. Haudenhuyse en collega's (2014) vonden in een kwalitatieve studie naar de ervaringen van maatschappelijk kwetsbare jongeren in verschillende sportclubs dan weer wel dat de financiële kosten die verbonden zijn aan sportparticipatie een reden kunnen zijn om niet langer met deze participatie verder te gaan. Verschillende studies hebben zich gericht op de sportgerelateerde vrijetijdsbesteding van jongeren uit etnische minderheidsgroepen. Zowel in Vlaanderen (Elchardus & Smits, 2012) als internationaal (Walseth & Strandbu, 2014) geven studies aan dat jongeren met een migratieachtergrond in mindere mate participeren in sportverenigingen. Daarenboven blijkt met name binnen etnische minderheidsgroepen de genderkloof in sportparticipatie het grootst te zijn (Elling & Knoppers, 2005), zeker binnen moslimgemeenschappen (Elling & Claringbould, 2005). Volgens Arar en Rigbi (2009) heeft dit te maken met genderstereotiepe opvattingen die ertoe leiden dat vrouwelijke sportparticipatie in moslimculturen complexer is dan bij andere jongerengroepen. Elling en Claringbould (2005) wijzen dan weer op formele en informele uitsluitingsmechanismen die ervoor zouden kunnen zorgen dat jongeren uit etnische minderheidsgroepen niet langer kunnen of wensen te participeren.

Data en methoden

Steekproef

De data die gebruikt werden in deze studie zijn afkomstig van de ‘JOP-monitor Antwerpen-Gent’ die in 2012 uitgevoerd werd door het Jeugdonderzoeksplatform (Vettenburg, Elchardus, Put & Pleysier, 2013). Het Jeugdonderzoeksplatform is een

interdisciplinaire en interuniversitaire samenwerking tussen de Universiteit Gent (Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek), de KU Leuven (Onderzoekslijn Jeugd-criminologie) en de Vrije Universiteit Brussel (TOR) en is erkend door de Vlaamse Overheid als Steunpunt voor Beleidsrelevant Onderzoek Jeugd. De 'JOP-monitor Antwerpen-Gent' is een zelfrapportage-scholenquête. Leerlingen uit een aselechte steekproef van 52 secundaire scholen in de steden Antwerpen en Gent werden uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. 33 scholen stemden in met deelname. In elk van deze scholen werden willekeurig klassen geselecteerd op basis van studiejaar en onderwijstype. Het invullen van de vragenlijst gebeurde steeds in de aanwezigheid van een onderzoeker en tijdens reguliere lessen. 88 procent van de leerlingen in deze secundaire scholen vulde de enquête in, wat resulteert in een steekproef van 3.867 jongeren. De data werden vergeleken met de gegevens van het Departement van Onderwijs voor het academiejaar 2011-2012 en werden gewogen naar gender, onderwijsvorm (voor wat betreft tweede en derde graad) en onderwijs-net. De wegingscoëfficiënten zijn hierbij gebaseerd op de percentages in de steekproef en in de bevolking.

Variabelen

Sociaaleconomische status van het gezin

In deze studie gebruikten we drie indicatoren voor de SES van het gezin. Ten eerste werd gepeild naar het hoofdberoep van de ouders. De leerlingen dienden zowel voor de moeder als voor de vader aan te duiden wat ze hoofdzakelijk deden (werknemer, zelfstandige, huisvrouw/man, ...). Op basis van de antwoorden werd de variabele *beroepsstatus van het gezin* aangemaakt, gebaseerd op het hoofdberoep van de moeder en de vader van de leerlingen. Deze variabele werd gecategoriseerd als 'beide ouders hebben een job' versus 'ten minste één ouder is werkloos'. Ten tweede bekeken we het behaalde diploma van beide ouders. De jongeren dienden voor beide ouders aan te geven wat hun hoogst behaalde diploma was (gaande van geen tot universitair onderwijs). Op basis van de antwoorden werd de variabele *opleidingsniveau van de ouders* geconstrueerd met drie categorieën: 'beide ouders hebben geen diploma hoger onderwijs' (d.w.z. noch hoger, noch universitair onderwijs), 'één ouder heeft een diploma hoger onderwijs' en 'beide ouders hebben een diploma hoger onderwijs'. Ten derde drukt de variabele *subjectieve beleving van de financiële situatie* de mate uit waarin leerlingen het gevoel hebben dat het maandelijks beschikbare inkomen van het gezin volstaat. Een 6-punts Likert-schaal werd gebruikt, waarbij de leerlingen een score dienden toe te kennen gaande van '1' (zeer moeilijk) tot '6' (zeer gemakkelijk). Voor de analyse werd deze variabele gehercodeerd tot een dichotome variabele: '(redelijk tot zeer) gemakkelijk' versus '(redelijk tot zeer) moeilijk'.

Etniciteit en religieuze identiteit

De variabele *etniciteit* verwijst naar de origine van zowel de vader als de moeder van de respondenten. De leerlingen konden zowel voor de moeder als voor de vader kiezen uit een lijst van 13 mogelijkheden (Belgisch, Frans, Nederlands, Marokkaans, Turks, ... inclusief de mogelijkheid om een andere afkomst aan te geven). Deze mogelijkheden werden herleid tot de categorieën 'Belgisch', 'EU15' en 'niet-EU15', waarbij we deze laatste categorie benoemden als etnisch-culturele minderheden. Op basis van de antwoorden construeerden we de dichotome variabele *etniciteit*: 'ten minste één ouder behorende tot een etnische minderheidsgroep (*i.e.* komende uit een land dat niet behoort tot de EU15)' en 'geen ouders behorende tot een etnische minderheidsgroep'. Daarnaast werd aan de leerlingen ook gevraagd om zichzelf te beschrijven met betrekking tot hun religieuze of filosofische overtuigingen, met keuze tussen katholiek, protestant, jood, moslim, vrijzinnig, niet gelovig of niet geïnteresseerd in godsdienst en waarbij het mogelijk was om aan te geven of ze al dan niet praktiserend waren. Omdat in Antwerpen en Gent het christendom en de islam de meest voorkomende religies zijn, herleidden we de variabele *religie* tot de volgende drie categorieën: 'christenen' (zowel katholiek als protestant), 'moslims' en 'andere'.

Sport-drop-out

In de survey werd aan de leerlingen gevraagd of ze lid waren van sportverenigingen of sportclubs. De antwoordcategorieën waren: (1) nooit lid geweest, (2) vroeger lid geweest, (3) nu passief lid (wat betekent dat zij ingeschreven zijn in een sportclub maar niet langer deelnemen aan sportactiviteiten) of (4) nu actief lid. Gebaseerd op de antwoorden op deze vraag construeerden we de variabele *sport-drop-out* (gedichotomiseerd als 'ja' en 'nee') als de afhankelijke variabele van onze studie. Onder de categorie 'ja' werden alle respondenten ondergebracht die op bovenstaande vraag antwoordcategorie 2 (vroeger lid) en 3 (passief lid) aangaven. Binnen de categorie 'nee' zitten alle respondenten die 1 (nooit lid) of 4 (nu actief lid) aanduiden.

Statistische analyses

Frequentieverdelingen en kruistabellen werden opgemaakt aan de hand van de gewogen data om de participatieprofielen van de verschillende sociodemografische groepen in onze steekproef te onderzoeken. Om alle paarsgewijze bivariate associaties tussen drop-out en sociale achtergrondkarakteristieken (in vergelijking met participatie en non-participatie) na te gaan, maakten we gebruik van de Cochran-Mantel-Haenszel chi-kwadraattoets die de associaties nagaat, gecontroleerd voor scholen. Om de si-

multane effecten van al deze sociodemografische factoren op de waarschijnlijkheid van drop-out te beoordelen, maakten we gebruik van multilevel logistische regressie. Deze techniek was aangewezen, aangezien ‘cluster (d.w.z. school) sampling’-methoden werden gebruikt en omdat de afhankelijke variabele dichotoom was. Deze multilevelanalyses werden uitgevoerd door gebruik te maken van het ‘lme4-pakket’ in R (R Core Team, 2013). Ondanks een hoge representativiteit van de data op zowel het school- als het klasniveau, werd het onderzoek - zoals de meeste schoolenquêtes - geconfronteerd met verschillende items die niet beantwoord werden door de jongeren. Dit bleek vooral het geval voor het opleidingsniveau van de ouders (30,5%) en in mindere mate voor de beroepsstatus van de ouders (6,4%) en de afhankelijke variabele (3,9%). Indien we alle adolescenten voor wie informatie met betrekking tot één van de predictoren ontbrak buiten de analyse zouden hebben gehouden, zou dit een enorme afname van de ‘power’ betekend hebben. Daarom gebruikten we ‘meervoudige imputatie’ om om te gaan met de ontbrekende data in onze dataset. Meer specifiek werd het ‘MICE’-pakket in R (Van Buuren & Groothuis-Oudshoorn, 2011) gebruikt. Eerder dan een multivariate normale verdeling te veronderstellen voor alle predictoren en voor de uitkomst, worden in de ‘MICE’-procedure (Multiple Imputation by Chained Equations, ook sequentiële regressie meervoudige imputatie genoemd) iteratief reeksen van regressiemodellen ‘gefit’, waarbij elke variabele met ontbrekende data gemodelleerd wordt aan de hand van de andere variabelen. Hierbij wordt logistische regressie voor binaire variabelen, lineaire regressie voor variabelen op intervalniveau, ... gebruikt (voor een meer gedetailleerde beschrijving verwijzen we de geïnteresseerde lezer graag naar Azur, Stuart, Frangakis en Leaf (2011)). Merk op dat bij de imputaties rekening wordt gehouden met de tweenniveausstructuur van onze data. Om de nauwkeurigheid van de imputaties te verhogen, werd tevens informatie over het schooljaar en het curriculum van de respondenten gebruikt als bijkomende predictoren voor de geïmputeerde uitkomsten. Hierbij werden de ruwe data van de survey gebruikt voor de imputatie, en gebeurde de hierboven beschreven hercodering na de imputatie. In totaal werden vijf geïmputeerde datasets gecreëerd, waarbij er geen ontbrekende waarden meer zijn voor de uitkomst en voor alle predictoren. Op elk van deze geïmputeerde datasets werd dan de hieronder beschreven multilevel logistische regressieanalyse uitgevoerd. De geschatte coëfficiënten en standaardfouten werden vervolgens ‘gepooled’ en Wald-testen werden gebruikt om de significantie van de geobserveerde effecten na te gaan.

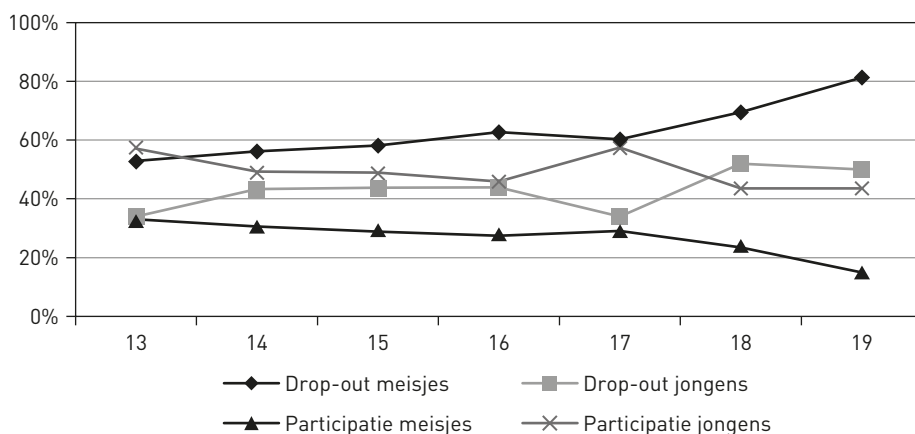
Resultaten

Beschrijvende analyses

3.867 jongeren uit de eerste, tweede en derde graad vulden de vragenlijst, in waaronder 44,4% mannen en 55,6% vrouwen. De gemiddelde leeftijd van de respondenten

bedroeg 16,6 jaar ($sd = 2,1$). 44,4 procent van de leerlingen heeft ten minste één ouder afkomstig uit een niet-EU15-land. Qua religie, identificeert 32,2 procent zichzelf als christen; 30,3 procent van de leerlingen beschouwt zichzelf als moslim. 62,3 procent van de leerlingen heeft ten minste één ouder met een hoger opleidingsniveau. Terwijl 60 procent van de leerlingen twee werkende ouders heeft, heeft 32,2 procent slechts één werkende ouder en 7,8 procent twee werkloze ouders.

Figuur 1 geeft de drop-out- en participatiecijfers voor jongens en meisjes tussen 13 en 19 jaar weer. Onze bevindingen bevestigen de gender- en leeftijds patronen die werden geobserveerd in vorige studies. Jongens zijn vaker betrokken in sportclubs dan meisjes (48,9% tegenover 25,5%) en het aandeel van vrouwelijke respondenten dat niet langer lid is van een sportclub bedraagt 64,7 procent, terwijl het aandeel drop-outs bij de mannelijke respondenten 43,7 procent is. Verder laat de figuur zien dat er dubbel zoveel vrouwelijke sportclubdeelnemers zijn op de leeftijd van 13 jaar dan van 19 jaar. Bovendien rapporteren 57,1 procent van de 13-jarige meisjes dat zij in het verleden wel lid waren van een sportclub maar dat zij vandaag niet langer participeren. Op de leeftijd van 19 jaar is dit 81,3 procent. De drop-outpercentages voor meisjes zijn ook opmerkelijk hoger dan deze voor de mannelijke respondenten. Overheen de gendergroepen is er rond de leeftijd van 17 jaar een heropleving van sportclubparticipatie waar te nemen. Een mogelijke verklaring voor deze stijging werd niet gevonden in de samenstelling van de leeftijdsgroepen. Deze heropleving kan toe te schrijven zijn aan een leeftijdsgebonden factor die een nieuwe deelname in sportclubs veroorzaakt (vooral bij jongens), een cohorteffect en/of eventuele veranderingen in het sportaanbod.

Figuur 1. Percentages voor participatie en drop-out bij 13- tot 19-jarige jongeren in Antwerpen en Gent (N drop-out = 1424; N participatie = 1210).

Tabel 1. Participatie in georganiseerd sportverband en drop-out volgens sociodemografisch profiel.

	Georganiseerde sportparticipatie en drop-out in %			Totaal	Missings	$p(\chi^2)$
	Nooit deelgenomen	Vroeger deelgenomen (uitgevallen)	Actieve deelnemer nu (verderzetting)			
<i>Gender</i>					170(952)	***
Mannelijk	13,1	38,0 (43,7)	48,9 (56,3)	1645 (1430)		
Vrouwelijk	27,6	46,8 (64,7)	25,5 (35,3)	2052 (1485)		
<i>Opleidingsniveau van de ouders</i>					1263(1742)	*** a
Geen van de ouders heeft een diploma hoger onderwijs	28,2	41,4 (57,6)	30,4 (42,4)	967 (694)		
Eén ouder heeft een diploma hoger onderwijs	15,4	47,7 (56,4)	36,8 (43,6)	706 (597)		
Beide ouders hebben een diploma hoger onderwijs	10,4	40,2 (44,8)	49,4 (55,2)	931 (834)		
<i>Beroepsstatus van het gezin</i>					384(1104)	***
Ten minste één ouder is werkloos	27,9	44,3 (61,4)	27,9 (38,6)	1364 (984)		
Beide ouders hebben een job	16,0	41,2 (49,1)	42,7 (50,9)	2119 (1779)		
<i>Subjectieve beleving van de financiële situatie</i>					228(1000)	*** a
(redelijk tot zeer) gemakkelijk	20,0	42,7 (53,4)	37,3 (46,6)	3129 (2503)		
(redelijk tot zeer) moeilijk	28,8	43,3 (60,9)	27,8 (39,1)	510 (363)		
<i>Religie</i>					212(990)	*** a
Christen	19,0	38,5 (47,5)	42,5 (52,5)	1190 (964)		
Moslim	32,4	41,3 (61,2)	26,2 (38,8)	1067 (721)		
Andere	14,7	47,4 (55,5)	37,9 (44,5)	1398 (1192)		
<i>Etniciteit</i>					175(956)	***
Ten minste één ouder van een etnische minderheidsgroep	30,8	42,1 (60,9)	27,0 (39,1)	1595 (1103)		
Geen ouders uit etnische minderheidsgroep	13,8	43,3 (50,3)	42,9 (49,7)	2097 (1808)		
Totaal	21,2	42,9 (54,4)	36,0 (45,6)	3717 (2930)		

*** $p < ,001$

^a Significantieniveau van toepassing op beide voorgestelde verdelingen, behalve in het geval van 'opleidingsniveau van de ouders' ($p < ,05$), 'subjectieve beleving van de financiële situatie' ($p > ,05$) en 'religie' ($p < ,01$) wanneer enkel drop-out en verderzetting beschouwd worden.

Tabel 1 geeft de verdeling van de respondenten over de verschillende participatiecategorieën volgens sociodemografische kenmerken weer, met inbegrip van gender, zoals we dit hierboven bediscussieerden. Aan de hand van de voorstelling van de frequenties krijgen we zowel een zicht op de drop-out als op de non-participatie. De percentages tussen haakjes geven de verdeling van de respondenten weer als de jongeren die nooit geparticipeerd hebben uit de analyse worden gelaten. Met andere woorden: ze ge-

ven de verhoudingen weer tussen de drop-outs die ooit hebben deelgenomen aan een sportclub. De resultaten laten zien dat er significante associaties zijn tussen de sociale achtergrond van jongeren en hun participatie in sportclubs. Over het algemeen hebben jongeren uit gezinnen met een relatief hoge sociale positie in onze samenleving minder kans om nooit lid van een sportclub te zijn geweest en hebben zij ook minder kans om uit te vallen. Jongeren die zichzelf beschouwen als christenen zijn vaker aangesloten bij een georganiseerde sportclub, terwijl het omgekeerde geldt voor jongeren die zichzelf beschouwen als moslim. Initiële non-participatiegraden bij maatschappelijk kwetsbare jongerengroepen zijn reeds hoog, maar sociale achtergrond is eveneens sterk geassocieerd met het lid blijven van een sportclub. Drop-outcijfers zijn omgekeerd gerelateerd aan het opleidingsniveau van het gezin: van de leerlingen met twee lager geschoolde ouders viel 57,6 procent uit, terwijl bij leerlingen met twee hooggeschoolde ouders 49,4 procent niet langer lid blijft. Eveneens zijn de drop-outpercentages hoger bij leerlingen bij wie ten minste één van de ouders werkloos is (61,4%), bij kinderen die financiële druk ervaren in hun gezin (60,9%) en bij jongeren bij wie minstens één van de ouders uit een etnisch-culturele minderheidsgroep komt, vergeleken met respectievelijk leerlingen van tweeverdienershuishoudens (49,1%), jongeren die aangeven geen financiële druk te ervaren in hun gezin (53,4%) en leerlingen die geen ouders hebben uit een niet-EU15-land. Moslimleerlingen hebben een grotere kans om uit te vallen (61,2% van de moslimparticipanten viel uit), in tegenstelling tot christelijke leerlingen die het minst kans hebben om af te haken (47,5% van de christelijke participanten viel uit).

Multilevel logistische regressie

Om een verder inzicht te krijgen in de invloed van sociodemografische achtergrond op drop-out, voerden we een multilevel logistische regressieanalyse uit. In een eerste stap onderzochten we hoofdeffecten van leeftijd, gender, opleidingsniveau van de ouders, beroepsstatus van het gezin, subjectieve beleving van financiële situatie, religie en etniciteit op drop-out. In een tweede stap voegden we een interactie-effect toe tussen religie en gender, aangezien we in de literatuur vonden dat met name voor moslimmeisjes de sportparticipatie laag is. Tabel 2 toont beide modellen met in de linkerkolom het hoofdeffectenmodel en in de rechterkolom het model met het interactie-effect. Stap 1 van onze analyse bevestigt dat gender en leeftijd belangrijke voorspellers zijn van drop-out. De kans op drop-out neemt toe met een factor $\exp(,080) = 1,08$ voor elke leeftijdstoename van 1 jaar, terwijl de kans op drop-out voor meisjes $\exp(,952) = 2,59$ keer hoger is dan voor jongens. Verder blijkt uit de analyse dat de eerder beschreven associatie tussen de subjectieve beleving van het gezinsinkomen en drop-out niet langer aanwezig is nadat rekening gehouden werd met de andere predictoren in het model. Hoewel de significantie van de twee andere SES-indicatoren (opleidingsniveau van de ouders en beroepsstatus van het gezin) laag is vergeleken met die van gender en leeftijd, wijzen de supplementaire effecten van deze twee indicatoren op de invloed van SES op drop-out. Leerlingen van wie beide ouders tewerkgesteld zijn, hebben een

lagere kans om uit te vallen dan leerlingen van wie (één van) beide ouders niet tewerkgesteld zijn. Hetzelfde geldt voor het opleidingsniveau van de ouders: leerlingen van wie beide ouders hoogopgeleid zijn hebben minder kans op drop-out dan leerlingen die twee laagopgeleide ouders hebben. Voor jongeren met één hoogopgeleide ouder vonden we geen significant effect. Vergeleken met leerlingen met ouders die niet behoren tot een etnisch-culturele minderheidsgroep hebben leerlingen van wie minstens één van de ouders uit een niet-EU15-land komt meer kans om af te haken. Er werden geen significante effecten teruggevonden voor religie en subjectieve beleving van de financiële situatie. Het tweede model, waarin het interactie-effect werd toegevoegd, laat zien dat drop-out wel significant samenhangt met religie. Het interactie-effect geeft aan dat voor niet-moslims de kans op drop-out $\exp(,764) = 2,15$ hoger is voor meisjes dan voor jongens, terwijl voor moslimjongeren de kans voor meisjes $\exp(,764 + ,804) = 4,80$ hoger is dan voor jongens. Waar voor meisjes in het algemeen geldt dat ze vaker afhaken, blijken met name moslimmeisjes meer kans te hebben om met hun deelname aan sport te stoppen, los van hun sociaaleconomische achtergrond.

Tabel 2 Multilevel logistische regressie resultaten van uitval uit georganiseerde sportparticipatie: ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten (N = 3.878).

	Stap 1		Stap 2	
	B	p	B	p
(Intercept)	-1.479	***	-1.339	***
Leeftijd	0.080	***	.078	***
Gender (ref. cat.: mannelijk)				
Vrouwelijk	0.952	***	.764	***
Opleidingsniveau van de ouders (ref. cat. geen van de ouders heeft een diploma hoger onderwijs)				
Eén ouder heft een diploma hoger onderwijs	0.077	(n.s.)	.070	(n.s.)
Beide ouders hebben een diploma hoger onderwijs	-0.277	**	-.292	**
Beroepsstatus van het gezin (ref. cat.: ten minste één ouder is werkloos)				
Beide ouders hebben een job	-.277	**	-.279	**
Subjectieve beleving van de financiële situatie (ref. cat.: (redelijk tot zeer) gemakkelijk)				
(redelijk tot zeer) moeilijk	-.023	(n.s.)	-.037	(n.s.)
Religie (ref.cat.: niet-moslim)				
Moslim	-.083	(ns)	-.383	*
Etniciteit (ref.cat: geen ouders uit etnisch-culturele minderheidsgroep)				
Ten minste één ouder uit etnisch-culturele minderheidsgroep	.507	***	.486	***
Interactie				
Moslim * Vrouwelijk	/	/	.804	***

* $p < ,05$. ** $p < ,01$. *** $p < ,001$.

Discussie

Het doel van dit artikel was om de potentiële invloed van sociodemografische achtergrondkenmerken op de drop-out van jongeren uit sportclubs na te gaan. Terwijl de meeste surveyonderzoeken met betrekking tot sport en drop-out focussen op leeftijd en gender, namen we in onze studie ook socio-economische, etnische en religieuze factoren mee. Onze bevindingen tonen aan dat sport-drop-out geassocieerd is met sociodemografische kenmerken van jongeren. Met uitzondering van de subjectieve beleving van de financiële situatie vonden we immers voor elk van de variabelen die we opgenomen hebben in onze studie een significant effect. Oudere jongeren, meisjes (zeker moslimmeisjes), jongeren van wie de ouders niet tewerkgesteld zijn, jongeren van wie de ouders laagopgeleid zijn en jongeren van wie minstens één van de ouders uit een etnische minderheidsgroep komt, hebben allen een hogere kans om opnieuw af te haken.

Hoewel de analyses enkel wijzen op een samenhang en niet op een causaal verband tussen sociodemografische kenmerken en sport-drop-out, geeft de vastgestelde samenhang wel aan dat de groep jongeren voor wie sportparticipatie als een belangrijke hefboom wordt beschouwd niet alleen de groep is die ondervertegenwoordigd is in sportclubs, maar ook de groep is die een hogere kans loopt om uit te vallen. In die zin lijken onze bevindingen te bevestigen dat we het probleem van ongelijkheid in sport, zoals Vandermeersch, Vos en Scheerder (2013) suggereren, wellicht onderschatten. Onze bevindingen duiden er immers op dat de lagere participatiecijfers niet enkel het resultaat zijn van een toegankelijkheidsprobleem maar dat er ook elementen spelen *binnen* het aanbod die ervoor zorgen dat jongeren met een lagere socio-economische achtergrond zich niet langer aangesproken voelen door de sportclub. In relatie tot moslimmeisjes vonden we in eerder onderzoek (eigen referentie) bijvoorbeeld dat deze groep meisjes ook minder geneigd is om te participeren in jeugdwerkinitiatieven, wat eveneens suggereert dat er naast sportgerelateerde barrières ook andere zaken een rol spelen. Zoals Ellings (2004, p. 356) terecht aangeeft, is het niet eenvoudig om vast te stellen “waar precies de grens ligt tussen het bestaan van sociale ‘mis’fits als gevolg van smaakverschillen of uitsluitingsmechanismen”. Het lijkt ons dan ook aangewezen dat toekomstig onderzoek meer aandacht besteedt aan de wijze waarop de proximale determinanten van sport-drop-out zoals geïdentificeerd in de literatuur (zoals de coach, plezier hebben in de sport, ervaren competentie...), interageren met de sociodemografische achtergrond van jongeren. Aangezien in onze studie geen vragen werden opgenomen naar redenen van afhaken, konden deze aspecten niet meegenomen worden bij de verwerking van de data.

Wat het beleid betreft geven onze bevindingen aan dat een sportstimuleringsbeleid dat enkel focust op participatie en non-participatie mogelijk blind blijft voor eventuele uitsluitingsmechanismen die spelen binnen sportclubs. Vanuit dit perspectief kan de promotie van sportparticipatie niet enkel gesteld worden vanuit de meerwaarde

van sport in het algemeen. Argumenten van gezondheid en algemene ontwikkeling wegen immers mogelijk niet op tegen de ervaring en/of de vrees van jongeren zich bijvoorbeeld niet thuis te voelen in de groep of uitgelachen te worden. Een beleid dat wil inzetten op meer sportbeoefening door alle jongeren vergt met andere woorden een kadering in een breed jeugdbeleid dat aansluiting zoekt bij de leefwereld van jongeren in relatie tot ruimere maatschappelijke ontwikkelingen.

Bibliografie

- Allender, S., Cowburn, G. & Foster, C. (2006). Understanding Participation in Sport and Physical Activity among Children and Adults: A Review of Qualitative Studies. *Health Education Research*, 21(6), 826-35.
- Arar, K. H. & Rigbi, A. (2009). To Participate or not to Participate? Status and Perception of Physical Education among Muslim Arab-Israeli Secondary School Pupils. *Sport, Education and Society*, 14(2), 183-202.
- Azur, M. J., Stuart, E. A., Frangakis, C. & Leaf, P. J. (2011). Multiple Imputation by Chained Equations: What Is it and How Does it Work? *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 20(1), 40-49.
- Bailey, R. (2005). Evaluating the Relationship between Physical Education, Sport and Social Inclusion. *Educational Review*, 57(1), 71-90.
- Bohnert, A., Fredricks, J. & Randall, E. (2010). Capturing Unique Dimensions of Youth Organized Activity Involvement: Theoretical and Methodological Considerations. *Review of Educational Research*, 80(4), 576-610.
- Boiché, J. C. S. & Sarrazin, P. G. (2009). Proximal and Distal Factors Associated with Dropout versus Maintained Participation in Organized Sport. *Journal of Sports Science and Medicine*, 8(1), 9-16.
- Busseri, M. A. & Rose-Krasnor, L. (2009). Breadth and Intensity: Salient, Separable, and Developmentally Significant Dimensions of Structured Youth Activity Involvement. *British Journal of Developmental Psychology*, 27(4), 907-33.
- Coalter, F. (2013). *Sport for Development. What Game Are We Playing*. Abingdon: Routledge.
- Collins, M. & Kay, T. (2014). *Sport and Social Exclusion*. London: Routledge.
- Commission of the European Communities. (2007). *White Paper on Sport*. Brussel: The Commission.
- Crane, J. & Temple, V. (2015). A Systematic Review of Dropout From Organized Sport among Children and Youth. *European Physical Education Review*, 21(1), 114-31.
- Dollman, J. & Lewis, N. R. (2010). The Impact of Socioeconomic Position on Sport Participation among South Australian Youth. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 13(3), 318-22.
- Dworkin, J. B., Larson, R. & Hansen, D. (2003). Adolescents' Accounts of Growth Experiences in Youth Activities. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(1), 17-26.
- Eccles, J., Barber, B., Stone, M. & Hunt, J. (2003). Extracurricular Activities and Adolescent Development. *Journal of Social Issues*, 59(4), 865-89.
- Eime, R., Harvey, J., Craike, M., Symons, C. & Payne, W. (2013). Family Support and Ease of Access Link Socio-economic Status and Sports Club Membership in Adolescent Girls: A Mediation Study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1), 50.

- Elchardus, M. & Smits, W. (2012). *Participatieprofielen van etnisch-culturele minderheden in Brussel. Een analyse op basis van gegevens over de leerlingen van het Nederlandstalige secundaire onderwijs in Brussel*. Working paper. Steunpunt Cultuur.
- Elling, A. (2004). 'We zijn vrienden in het veld'. Grenzen aan sociale binding en 'verbroedering' door sport. *Pedagogiek*, 24(4), 342-60.
- Elling, A. & Claringbould, I. (2005). Mechanisms of Inclusion and Exclusion in the Dutch Sports Landscape: Who Can and Wants to Belong? *Sociology of Sport Journal*, 22(4), 498-515.
- Elling, A. & Knoppers, A. (2005). Sport, Gender and Ethnicity: Practices of Symbolic Inclusion/exclusion. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(3), 257-68.
- Fredricks, J. A. & Eccles, J. S. (2006). Is Extracurricular Participation Associated with Beneficial Outcomes? Concurrent and Longitudinal Relations. *Developmental Psychology*, 42(4), 698-713.
- Guillet, E., Sarrazin, P., Fontayne, P. & Brustad, R. J. (2006). Understanding Female Sport Attrition in a Stereotypical Male Sport within the Framework of Eccles's Expectancy-value Model. *Psychology of Women Quarterly*, 30(4), 358-68.
- Haudenhuyse, R.P., Theeboom, M. & Coalter, F. (2012). The Potential of Sports-based Social Interventions for Vulnerable Youth: Implications for Sport Coaches and Youth Workers. *Journal of Youth Studies*, 15(4), 437-54.
- Haudenhuyse, R.P., Theeboom, M. & Nols, Z. (2013). Sports-based Interventions for Socially Vulnerable Youth: Towards Well-defined Interventions with Easy-to-follow Outcomes? *International Review for the Sociology of Sport*, 48(4), 471-84.
- Haudenhuyse, R.P., Theeboom, M., Nols, Z. & Coussée, F. (2014). Socially Vulnerable Young People in Flemish Sports Clubs: Investigating Youth Experiences. *European Physical Education Review*, 20(2), 179-98.
- Jakobsson, B. T., Lundvall, S., Redelius, K. & Engström, L.-M. (2012). Almost All Start but Who Continue? A Longitudinal Study of Youth Participation in Swedish Club Sports. *European Physical Education Review*, 18(1), 3-18.
- Janssen, I. & LeBlanc, A. G. (2010). Systematic Review of the Health Benefits of Physical Activity and Fitness in School-aged Children and Youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7:40 (raadpleegbaar op <http://www.ijbnpa.org/content/pdf/1479-5868-7-40.pdf>).
- Jose, K., Blizzard, L., Dwyer, T., Mc Kercher, C. & Venn, A. (2011). Childhood and Adolescent Predictors of Leisure Time Physical Activity During the Transition from Adolescence to Adulthood: A Population Based Cohort Study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 8(1), 54.
- Kelly, L. (2010). 'Social Inclusion' through Sports-based Interventions? *Critical Social Policy*, 31(1), 126-50.
- Kim, Y. S., Park, Y. S., Allegrante, J. P., Marks, R., Ok, H., Cho, K. O. & Garber, C. E. (2012). Relationship between Physical Activity and General Mental Health. *Preventive Medicine*, 55(5), 458-63.
- Kirk, D., Carlson, T., O'connor, A., Burke, P., Davis, K. & Glover, S. (1997). The Economic Impact on Families of Children's Participation in Junior Sport. *Australian Journal of Science and Medicine in Sport*, 29(2), 27-33.
- Molinero, O., del Valle, A. S., Álvarez, E. & Rosa, S. M. (2009). Reasons for Dropout in Youth Soccer: A Comparison with Other Team Sports. *Motricidad: revista de ciencias de la actividad física y del deporte*, 22(2), 21-30.
- Rangul, V., Bauman, A., Holmen, T. L. & Midthjell, K. (2012). Is Physical Activity Maintenance from Adolescence to Young Adulthood Associated with Reduced CVD Risk Factors, Improved Mental Health and Satisfaction with Life: The HUNT Study, Norway. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 9:144 (raadpleegbaar op <http://www.ijbnpa.org/content/9/1/144>).

- R Core Team (2013). *A Language and Environment for Statistical Computing*. Vienna, Austria: R Foundation for Statistical Computing. Online beschikbaar op www.R-project.org.
- Rottensteiner, C., Laakso, L., Pihlaja, T. & Konttinen, N. (2013). Personal Reasons for Withdrawal from Team Sports and the Influence of Significant Others among Youth Athletes. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 8(1), 19-32.
- Scheerder, J. & Seghers, J. (2011). *Jongeren in beweging. Over bewegingsbeleid, sportparticipatie en fysieke activiteit bij schoolgaande jongeren in Vlaanderen*. Leuven: Onderzoeksrapport. KU Leuven.
- Scheerder, J. & Vermeersch, A. (2007). Sport en beleid in Europees perspectief. Een inleidend kader. In J. Scheerder, C. Van Tuyckom & A. Vermeersch (Eds.), *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief* (pp. 3-50). Gent: Academia Press.
- Seabra, A. F., Mendonça, D. M., Thomis, M. A., Peters, T. J. & Maia, J. A. (2008). Associations between Sport Participation, Demographic and Socio-cultural Factors in Portuguese Children and Adolescents. *The European Journal of Public Health*, 18(1), 25-30.
- Stalsberg, R. & Pedersen, A. V. (2010). Effects of Socioeconomic Status on the Physical Activity in Adolescents: A Systematic Review of the Evidence. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20(3), 368-383. doi: 10.1111/j.1600-0838.2009.01047.x.
- Telama, R. & Yang, X. (2000). Decline of Physical Activity from Youth to Young Adulthood in Finland. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 32(9), 1617.
- Toftegaard-Stockel, J., Nielsen, G. A., Ibsen, B. & Andersen, L. B. (2011). Parental, Socio and Cultural Factors Associated with Adolescents' Sports Participation in Four Danish Municipalities. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 21(4), 606-11.
- Van Buuren, S. & Groothuis-Oudshoorn, K. (2011). Multivariate Imputation by Chained Equations in R. *Journal of Statistical Software*, 45(3), 1-67.
- Van de Walle, T., Cardoen, D. & Bradt, L. (2013). Het verenigingleven van Gentse en Antwerpse scholieren. In N. Vettenburg, M. Elchardus, J. Put & S. Pleysier (Eds.), *Jong in Antwerpen en Gent. Bevindingen uit de JOP-monitor Antwerpen-Gent* (pp. 147-80). Leuven: Acco.
- Vandermeersch, H., Vos, S. & Scheerder, J. (2013). Who's Joining the Club? Participation of Socially Vulnerable Children and Adolescents in Club-organised Sports. *Sport, Education and Society*. Online gepubliceerd op 26 november 2013. doi: 10.1080/13573322.2013.856293.
- Vella, S.A., Cliff, D.P., Okely, A.D. (2014). Socio-ecological Predictors of Participation and Drop-out in Organised Sports During Childhood. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11:62. (<http://www.ijbnpa.org/content/11/1/62>).
- Vettenburg, N., Elchardus, M., Put, J. & Pleysier, S. (Eds.) (2013). *Jong in Antwerpen en Gent. Bevindingen uit de JOP-monitor Antwerpen-Gent*. Leuven: Acco.
- Walseth, K. (2007). Bridging and Bonding Social Capital in Sport - Experiences of Young Women with an Immigrant Background. *Sport, Education and Society*, 13(1), 1-17.
- Walseth, K. & Strandbu, A. (2014). Young Norwegian-Pakistani Women and Sport: How Does Culture and Religiosity Matter? *European Physical Education Review*, 20(4), 489-507.

Abstract

Participation in organised sport activities is believed to bring substantial developmental benefits for young people. Consequently, there has been a growing interest in young people's participation in organised sports, especially concerning socially vulnerable youth. While researchers have thoroughly documented socio-demographic characteristics of 'non-participants' and young people's reasons for dropping out, few studies have focused on relations between youth dropout and socio-demographic factors. In this article, we present findings from a multilevel logistic regression based on data from a school survey conducted by the Youth Research Platform, the Flemish Policy Research Centre Youth, in secondary schools in Antwerp and Ghent. The sample comprises 3.867 young people from the first, second and third grade of secondary education and from diverse socio-demographic backgrounds. All respondents reported on their previous and current sport participation. Our findings reveal that - with the exception of the experience of material wealth - all the variables used in our study had a significant influence on sport dropout. These results indicate that policy that is aimed at stimulating sports participation should not only focus on thresholds to participation but also to exclusion mechanisms within sport clubs.

Keywords

Sport dropout, ethnic minority, survey research, multilevel logistic regression
